

Berkelsingel - Halvemaanstraat

advies cultuurhistorie en stedenbouw uitbreiding Ruitershofje

Inleiding

Op 6 december 2011 is in de gemeentelijke monumentencommissie Zutphen het vooradvies behandeld *met betrekking tot het initiatief voor bebouwing aan het Ruitershofje aansluitend aan het plan Halvemaanstraat van Esprit*. Dit initiatief gaat uit van bebouwing op het Hekkelmanpleintje naast het Ruitershofje en vernieuwing van de woningen Melatensteeg 41-43.

De commissie adviseerde aan de gemeente Zutphen na analyse *van de cultuurhistorische waarden een stedenbouwkundige notitie te maken waarin de belangrijkste cultuurhistorische randvoorwaarden worden verankerd*. Er zijn toen cultuurhistorische en stedenbouwkundige randvoorwaarden opgesteld, die hieronder zijn opgenomen.

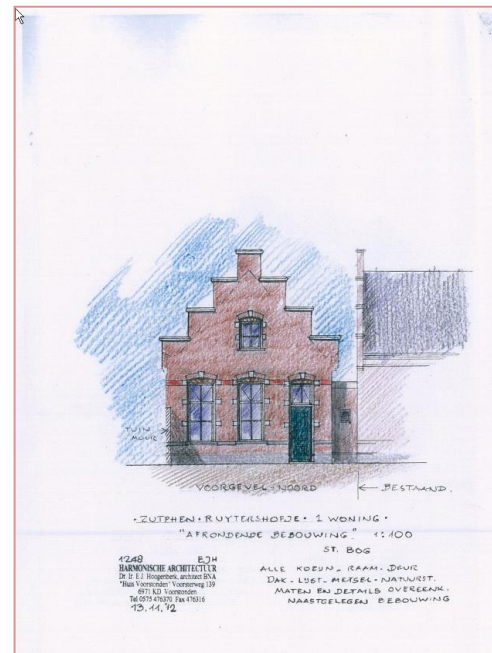
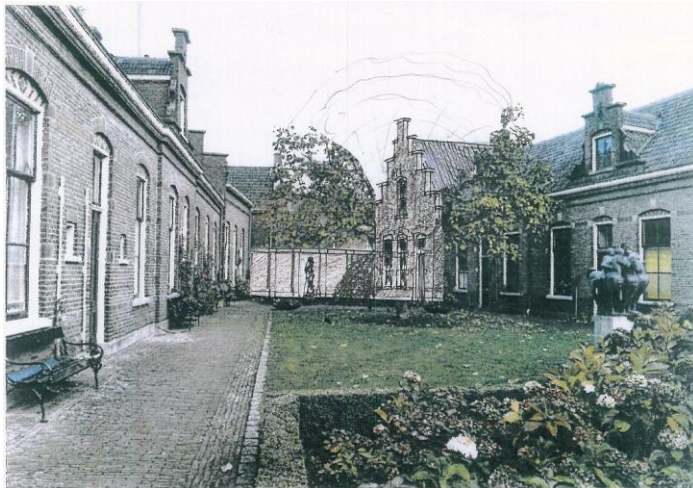
Op 4 december 2012 is in de gemeentelijke monumentencommissie het schetsplan van Bureau voor Harmonische Architectuur (Egbert Hoogenberk) behandeld. Dit gaf aanleiding aanvullende stedenbouwkundige en cultuurhistorische randvoorwaarden op te stellen.

Vanuit cultuurhistorisch perspectief zijn in 2011 de volgende belangwekkende factoren genoemd :

1. De bouwlocatie van de panden is het uitvloeisel van historische rooilijnen en erfgrenzen en gelegen binnen het beschermde stadsgezicht.
2. Het Ruitershofje is een rijksmonument.
3. Het blok uit 1939 op de hoek Berkelsingel – Melatensteeg heeft een verzorgde architectonische vormgeving en is gaaf bewaard gebleven.
4. De nieuwe bebouwing kan in schaal wat forser zijn dan de lange vleugels van het hofje, overeenkomstig de wat forsere afmetingen van het afsluitende neo-rennaissance huis uit 1939.
5. Gevels van het nieuwe pand kunnen in het verlengde van de bestaande zuidelijke hofvleugel worden gerealiseerd, maar de oplossing met een blokje daar haaks op, zodat het Ruitershofje aan de oostzijde fysiek wordt afgesloten, kan ook onderzocht worden. In beide gevallen dient het gebouw te passen binnen cq. op te gaan in de beleving van het Ruitershofje
6. De aansluiting van het nieuwe bouwdeel op het bestaande hofje dient doordacht en zorgvuldig uitgevoerd te worden.
7. De visuele relatie met de bebouwing uit 1939 en de binnenruimte achter dit blokje (het Hekkelmanpleintje) is een aanvullend aandachtspunt.

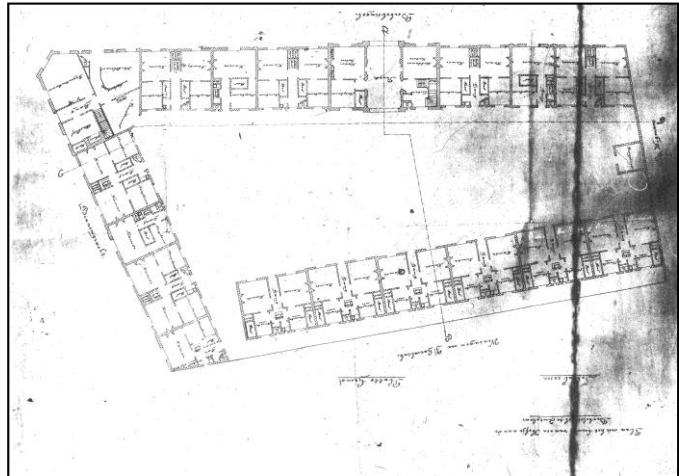
Schetsplan

In het schetsplan van het Bureau voor Harmonische Architectuur is uitgegaan van het toevoegen van een enkele woning op een wijze waarbij het hofje ruimtelijk wordt afgesloten. Er is voor gekozen voor een stedenbouwkundig groter volume met zadeldak tussen topgevels dat een kwart slag is gedraaid ten opzicht van de bestaande bebouwing. Hiermee wordt in belangrijke mate tegemoetgekomen aan de punten 4, 5, en 6 van bovengenoemde punten van aandacht uit 2011. In het schetsplan is overigens ook uitgegaan van het vernieuwen van de woningen Melatensteeg 41-43 conform de bestaande architectuur uit 1939.

Beknopt overzicht cultuurhistorie

Het Ruitershofje is in 1898 tot stand gekomen met een U-vormige plattegrond, waarbij de twee vleugels evenwijdig aan de Berkelsingel aan de oostzijde tot aan de toenmalige erfgrens werden gebouwd en met twee blinde topgevels werden beëindigd. In 1932 heeft de Sint Anthony Groote Broederschap het naastgelegen perceel aangekocht, waarop vreemd genoeg in 1934 een autowerkplaats werd gebouwd. Door de bouw van de garage werd een ongelukkige ruimtelijke situatie gecreëerd die de uitbreiding van het Ruitershofje in 1939 frustreerde. Dit heeft onder andere geresulteerd in een terugliggende achtergevel van de huizen Melatensteeg 41-43. De garage is in 2000 gesloopt waardoor de weg vrij is gekomen om het hofje alsnog op een ruimtelijk logische manier aan te vullen.

Advies Stedenbouw en Cultuurhistorie

Uitbreiding Ruitershofje

Het idee om het hofje ruimtelijk af te sluiten met een schuin geplaatst iets hoger hoekpand, waarbij gebruik wordt gemaakt van een bestaand wat hoger pand (uit 1939) daartegenover en een tuinmuur is stedenbouwkundig logisch. Er ontstaat zo een duidelijk ruimtelijk besloten geheel met een eigen binnenhof die prive is, hetgeen vanuit cultuurhistorisch oogpunt passend is. Dat de nok een kwart slag wordt gedraaid is te verklaren door de grotere diepte van het huis. Het idee van de monumentencommissie om de voorgevel van de nieuwe woning naar voren te plaatsen ten opzichte van de bestaande gevelrooilijn zou een asymmetrisch en onevenwichtig beeld opleveren en moet daarom worden afgeraden. De scheiding met de latere bouw aan de Melatensteeg is goed uit te leggen gezien de afwijkende architectuur en de stedenbouwkundige setting van dit later gerealiseerde bouwblokje.

Het nieuwe hoekpand heeft een traditionele vorm in een historiserende architectuur, die wanneer het voorstel voor een historiserende trapgevel wordt uitgewerkt, het best sterk kan aansluiten op de bestaande architectuur wat betreft materiaalkeuze, coloriet en verhoudingen. Hoewel dit niet het beleid is in de binnenstad, is een dergelijke keuze hier passend gezien de directe en integrale relatie met de historische bebouwing van het Ruitershofje. Een eigentijdse architectuur zou bovendien te zeer de nadruk leggen op het nieuwe pand daar waar het ruimtelijk accent juist ligt op het centraal gelegen hogere entreegebouw met de poort.

De nieuwe doorsteek vanaf de Berkelsingel, het Hekkelmanpad, is aantrekkelijk vorm gegeven met leilindes en gemetselde bergingen. Wel kan de zijgevel van het nieuwe hoekpand wat meer uitstraling krijgen.

Het zou mooi zijn als deze doorsteek een vervolg kan krijgen via het nieuwe plan van AWG architecten.

Het is jammer dat de nieuwe woning geen slaapkamer op de begane grond heeft, gezien het feit dat veelal ouderen in het Ruitershofje wonen. De trap dient dan zodanig te worden vormgegeven dat een traplift mogelijk is.

Nieuwbouw Melatensteeg

Door Bureau voor Harmonische Architectuur wordt voorgesteld om de bestaande voorgevel te laten staan en op te knappen. Aan de achterzijde kan dan uitbreiding van de tweekapper plaatsvinden.

Dit is vanuit stedenbouwkundig oogpunt een gemiste kans. De gevel is vrij saai zeker in combinatie met de naastgelegen bebouwing. Er ontstaat een gevel die meer in een nieuwbouwwijk dan in de Zutphense binnenstad thuishoort. De aansluiting met de nieuwbouw van AWG is verder onvoldoende en weinig harmonieus..

Wij stellen voor het pand Melatensteeg 41-43 veel meer een eigen architectuur te geven en als een individueel pand te beschouwen. Aandacht dient daarbij te zijn voor de aansluiting met de nieuwbouw van AWG.

Ron van der Waart, stedenbouwkundige
Jeroen Krijnen, bouwhistoricus
21-1-2013